

2023

SANSKRIT

M.A. Third Semester End Examination - 2023

PAPER - SAN-303C

Full Marks : 40

Time : 2 hours

The figures in the right-hand margin indicate marks.

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.

Illustrate the answers wherever necessary.

सर्वेषां प्रश्नानामुत्तरं संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च प्रदेयम्।

A. यथाकामं प्रश्नचतुष्टयं समाधेयम्। 2×4=8

1. चतुर्षु पुरुषार्थेषु किमर्थं मोक्षः परमपुरुषार्थः? तत्र श्रुतिप्रमाणं किम्?
2. अद्वैतवेदान्तमते कति प्रमाणानि? कानि च तानि?
3. आत्मज्ञानपर्यन्तं लौकिकं प्रमाणं यथार्थम् इति प्रतिपादिका अद्वैतवेदान्ते प्रसिद्धा कारिका का?

(Turn Over)

(2)

4. योगदर्शनानुसारम् ईश्वरः कः?
5. चित्तवृत्तिनिरोधे विक्षिप्तचित्ते च पुरुषः किमवस्थः तिष्ठति?
6. कतिविधाः चित्तवृत्तयः? कास्ताः?

B. यथेच्छं द्वौ उत्तरत। 4×2=8

1. वेदान्तपरिभाषायाः मङ्गलाचरणश्लोकं व्याख्यात।
2. वेदान्तपरिभाषानुसारेण अन्तःकरणवृत्तिस्वरूपं सोदाहरणं स्पष्टीकुरुत।
3. वेदान्तपरिभाषानुसारेण मनसः इन्द्रियत्वं निराकुरुत।

C. यथेच्छं द्वौ उत्तरत। 4×2=8

1. किं प्रमाणम्? कतिविधं च तत्? कादृशी चित्तवृत्तिः प्रमाणं वक्तुं शक्यते? किमागमप्रमाणम्?
2. सूत्रं व्याख्येयम् – “दृष्टानुश्रविकविषयवितृष्णस्य वशीकारसंज्ञा वैराग्यम्”।
3. सूत्रं व्याख्येयम् – “विपर्ययो मिथ्याज्ञानमतद्रूपप्रतिष्ठम्”।

D. यथानिर्देशम् उत्तरत। 8×2=16

1. वेदान्तपरिभाषानुसारेण प्रमालक्षणं निरूप्यताम्।

अथवा, वेदान्तपरिभाषानुसारेण ज्ञानगतप्रत्यक्षस्य लक्षणं निरूप्यताम्।

M.A. RNLKWC(A)-SANS/SAN-303C/SEM-III/23

(Continued)

(3)

2. चित्तवृत्तिनिरोधः कथं भवतीति प्रतिपादनीयम्।

अथवा,

“योगश्चित्तवृत्तिनिरोधः” इति सूत्रव्याख्यया योगस्वरूपं निरूपणीयम्।

M.A. RNLKWC(A)-SANS/SAN-303C/SEM-III/23